

államnak, a kormánynak és a melósnek. Az államnak azért mindig jobb.

— *Felborulhat-e az egyezség?*

Most már az egész világ tudja, ezt nem tudják titokban tartani. Most már ez becsület kérdése, míg le nem áll valamelyik. Ha valamelyik meg nem szegi. Itt egyébként akárki szegi meg, csak a melós veszít, mert legközelebb már ilyet nem tudnak csinálni. Mert most már ezek felkészültek. Például egy gyárnak van 5.000 dolgozója, ebből legyen 500 párttag. Ez 10 százalék. Ez fegyverhez jut bármelyik pillanatban, a többi nem. Tehát ez az, amikor fel vannak készülve. Ezt a lengyelek nem tudnák mégegyszer megcsinálni, az hétszentség.

Most hogy tartsák be? Arra értem a becsületet, hogy például bírkózunk mi ketten és egyforma erővel fogjuk egymást, és én a füledbe sugom, hogy hagyjuk abba mind a ketten. És amikor te elengedsz, és földhözvágalak. Ezt visszacsinálni szép finoman, lassan csinálják, hogy észre se veszik. Simán, lassan csinálnak mindent.

— *Lesz-e magyarországi hatása a lengyel eseményeknek?*

Mi legalább annyira szegények vagyunk mint ők. Nagy hatása nem hiszem hogy lehet. Abba a pár milliárdba, amit elszúrtak ott, lehet, hogy mi is besegítünk. Majd lesz ilyen modern koldulás. Persze nemcsak a magyarok, hanem a szocialista államok. Szerintem más hatása nincs. Legfeljebb jön a kommunista műszak.

25 ÉVES MŰSZERÉSZ, PÁRTTAG :

— *Hallottál-e a sztrájkolók politikai követeléseiről?*

Először a tévében hallottam, hogy mi történt, és először nem is hittem el. Volt egy közlemény: nem tudom

ki, felhívást intézett a gdanski dolgozókhöz, hogy azzal nem érnek el semmit, ha nem veszik föl a munkát. Utána szóba jött — bent —, hogy mi történt a lengyeleknél. A kollégák mondták, hogy hallgatták a szabadeurópát. Amit ott mondtak, azt el lehet hinni; eltúlozza egy kicsit azért, mint ahogy mi is eltúlozzuk. Politikai eseményeket is bele volt már a szabadeurópa, a magyar meg azt mondta, hogy nem politikai színezetű a sztrájk. De egy ilyen országos megmozdulásban nem lehet, hogy ne legyen olyan, aki politikai dolgokat akar, aki ne akarjon rendszerváltozást.

— *Mi a véleményed a szabad szakszervezetekről?*

Magán a sztrájkon is meg voltam döbbenve. Kétkeltem benne, mert még ilyen nem volt. Én nagyon munkáspárti vagyok. Hogy a munkások követelték a szabad szakszervezetet, az egy óriási dolog. Mert nálunk a szakszervezet nem funkcionál úgy, ahogy kéne. Vegyünk például egy főnököt. Az benne van a szakszervezeti bizottságban. Ő védi a gyár érdekeit és nem tudja a szakszervezeti érdekvédelmet egy személyben ellátni. A szakszervezet tulajdonképpen a munkások érdekvédelmi szakszervezete. Ennek kéne lenni. Nyugaton talán ezért van a szakszervezet. És én is: miért fizetem a tagdíjamat? Nem azért, hogy munkaruhát és kézmosót adjon a műhelyben. De ezeket meg akkor is kapom, ha nem vagyok tag. Egy kézben van a szakszervezet, ez a lényeg. A lengyeleknél ezt akarták megszüntetni, ezt követelték és ez nagy dolog. Meg azt, hogy olyan boltok vannak a lengyeleknél — meg nálunk is vannak ilyenek (katonáknak, rendőröknek meg ilyeneknek) —, ahol különböző állami vezetők és egyenruhások vásárolhatnak. Karhatalmisták. Gyáron kívüli szakszervezetet akartak és meg is kapták, ha jól tudom. Sokáig volt erről vita, de megalakult, az száz százalék. Bent mondták, hogy az az illető, aki a sztrájkot csinálta Gdanskban, az egy több gyerekes apa és benne volt már '70 körül valami balhéban. Szóval ez volt a fő szervező, és ez lett a vezetőjük.

— *Szerinted mi lesz Lengyelországban?*

Azt hiszem — persze nem vagyok járatos a politikában és a gazdaságban —, de szerintem minden marad a régiben. Nem engedi az állami vezetés, hiába cserélték ki. Egy idő után elnagyolják a dolgokat és így minden marad. Sőt van egy olyan érzésem, hogy ahogy a kedélyek elcsitulnak, ezek a sztrájk-szervezők eltűnnek. Amikor nyugodt a helyzet, akkor vonják őket felelősségre. A kollégáik meg azt sem tudják majd, hogy hol vannak. Én ezt így látom. Eltűnnek az emberek. Például behívják katonának és eltűnik. Nem nehéz egy vagy akár több embert is eltüntetni.

— *Lesz-e mindennek itthoni hatása?*

A most szeptemberi, itthoni áremeléssel kapcsolatban is volt szerintem hatása. Ezt persze nem tudom bizonyítani. De voltak kósza hírek, hogy lesz áremelés. Aztán jött a hír, hogy nem lesz nálunk áremelés. És szerintem azért, mert tartottak attól, hogy nálunk is lesz valami megmozdulás. Foglalkoztatja a kérdés a vezetést is, mert izgulnak, hogy nálunk is lehet valami hatása. Konkrétan persze nem tudom megmondani, hogy milyen hatása volt.

— *Sztrájkolnának-e itthon is a munkások?*

Én megértem és helyeslem is ezt a megmozdulást. Az a kósza hír, hogy Csepelen is volt valami megmozdulás. Lehet, hogy elfogult vagyok a munkások iránt; a munkások nem ok nélkül csinálnak valamit. Nagy elkeseredés — nem azt mondom, hogy nyomor — de nagy elkeseredés kell ahhoz, hogy egy sztrájk kitörjön.

DR. PÁKH TIBOR, JOGÁSZ :

Neve 1980. tavaszán vált ismertté Európa-szerte, amikor — egyedüli magyar résztvevőként — Lengyelországban csatlakozott a NOWA független kia-